

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Природничо-економічний факультет
Кафедра економіки підприємства

Кваліфікаційна праця
на правах рукопису

ДИПЛОМНА РОБОТА
здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти

на тему

«Організація обліку та контроль витрат на надання послуг»

Виконав: **Білюк Олександр Вадимович**
студент денної форми навчання
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Науковий керівник:
к.е.н., доцент Семенець І.В.

Роботу допущено до захисту перед ЕК рішенням кафедри,
протокол № ____ від «____» _____ 20__ р.

м. Кам'янець-Подільський, 2021 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА НАДАННЯ ПОСЛУГ	7
1.1. Витрати як об’єкт бухгалтерського обліку	7
1.2. Особливості організації обліку витрат на надання послуг.....	14
1.3. Нормативно-правове регулювання обліку витрат на надання послуг	21
РОЗДІЛ 2. СТАН ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА НАДАННЯ ПОСЛУГ	26
2.1. Економічна характеристика діяльності підприємства.....	26
2.2. Організація первинного, синтетичного та аналітичного обліку витрат на надання послуг	34
2.3. Вдосконалення обліку витрат на надання послуг	45
РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬ ВИТРАТ НА НАДАННЯ ПОСЛУГ	58
3.1. Організаційні основи контрольного процесу обліку витрат на надання послуг	58
3.2. Порядок контролю за управлінням витратами на надання послуг ...	65
ВИСНОВКИ	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	76
ДОДАТКИ	82

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ПВ – постійні витрати

ЗВ – змінні витрати

ЗВВ – загальновиробничі витрати

КП – комунальне підприємство

МСБО – міжнародні стандарти бухгалтерського обліку

МСФЗ – міжнародні стандарти фінансової звітності

НП(С)БО – національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку

ПК – податковий кодекс

П(С)БО – положення (стандарти) бухгалтерського обліку

ВСТУП

Актуальність теми. Управління витратами є однією з головних складових управління діяльністю підприємства, що складається з різних функцій та елементів, які пов'язані один з одним і простежується на всіх стадіях життєдіяльності продукції та послуг, яка дає можливість не тільки визначити сутність існування витрат, а й впливає на формування прибутку підприємства, а звідси на економічні процеси в країні.

В умовах обмеженої наявності ресурсів і необхідності в досягненні планової ефективності, виникає потреба постійного зіставлення витрат і отриманих результатів. Можливість усунення або прогнозування впливу багатьох негативних внутрішніх та зовнішніх факторів з'являється завдяки раціонально організованому обліку витрат.

Що стосується здійснення фінансово-господарської діяльності підприємств сфери послуг, то в сучасних умовах на таких підприємствах вимагається постійно відстежувати рівень витрат, які включаються до собівартості наданих послуг. Тому досить актуальним є пошук ефективних шляхів організації обліку і контролю витрат, а вимоги, що висуваються до якості та кількості інформації про витрати, стають більш жорсткими.

На основі інформації про витрати приймаються рішення про раціональне використання ресурсів підприємства, про забезпечення зростання фінансового результату та зменшення нераціональних витрат.

Питаннями організації обліку і контролю витрат на надання послуг займалися ряд вітчизняних та зарубіжних вчених, а саме: Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Валуєв О.П. Войналович, В.Б. Івашкевич, Н.П. Кондраков, А.М. Кузьмінський, В.С. Лень, Л.Г. Ловінська, Ю.Я. Литвин, П.П. Німчинов, Д.І. Пільменштейн, М.С. Пушкар, В.В. Сопко, А.Н. Сушкевич, А.Д. Шмигель, А. Яругова, та багато інших. Проте зазначені питання розглядаються в загальному, без врахування основних характеристик, обумовлених специфікою діяльності таких підприємств.

Не вирішення цих особливостей зумовлює необхідність подальших досліджень питання організації обліку і контролю витрат на надання послуг.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Результати дипломної роботи знайшли відображення в науково-дослідних роботах: кафедри економіки підприємства природничо-економічного факультету за темою «Розвиток і суб'єктів економічної діяльності в умовах мікро- та макроекономічних трансформацій ХХІст.» (державний реєстраційний ла номер 0119U002955 , термін 2019-2024рр.).

Метою дослідження стало обґрунтування та оцінка існуючих теоретичних, методичних та практичних положень з організації обліку і контролю витрат на надання послуг та виявлення шляхів їх удосконалення.

У відповідності до мети роботи, були поставлені такі завдання:

- дослідити поняття витрат на надання послуг та уточнити їх класифікацію;
- проаналізувати сучасний стан та визначити вимоги до первинного обліку витрат на надання послуг;
- дослідити особливості методів обліку витрат на надання послуг та запропонувати рекомендації по їх застосуванню на досліджуваному підприємстві;
- обґрунтувати необхідність і переваги застосування комп'ютерних програм для обліку і контролю витрат на надання послуг.

Об'єктом дослідження є господарська діяльність комунального підприємства в розрізі операцій, пов'язаних з витратами на надання послуг.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і організаційних засад пов'язаних з обліком і контролем витрат на надання послуг.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною базою дослідження стали діалектичний метод пізнання економічних явищ (спостереження, аналіз і синтез - при зборі і вивченні економічної інформації, індукція і дедукція – при теоретичному осмисленні проблеми, аналогія і

моделювання, абстрагування та інше) та системний підхід до аналізу суспільних та економічних процесів.

Теоретичною та інформаційною базою дослідження стали нормативно-правові акти, що регулюють порядок обліку і контролю витрат на надання послуг, періодичні наукові видання, монографії, матеріали досліджень, що проведені за участю автора, бухгалтерська та статистична звітність досліджуваного підприємства, а також дані первинних документів, і реєстрів бухгалтерського обліку досліджуваного підприємства в розрізі витрат на надання послуг.

Елементи наукової новизни одержаних результатів:

уточнено:

- структуру та класифікацію витрат на надання послуг з врахування особливостей комунального підприємства;
- використання нормативного методу калькуляції собівартості надання послуг.

Апробація результатів дослідження. Результати досліджень доповідались та знайшли обговорення на Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації», в Університеті ім. Григорія Сковороди, м. Переяслав, тема доповіді: «Поняття витрат та їх класифікація».

Публікації. Результати досліджень опубліковані у 1 науковій праці «Поняття витрат та їх класифікація» - тезах доповіді загальним обсягом 0,2 д.а. [6].

Структура та обсяг роботи. Загальний обсяг роботи 82 стор. В дипломній роботі розміщено 9 таблиць на 9 стор., 12 рисунків на 12 стор., 3 додатки на 8 стор. Вона складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел на 6 стор., який містить 72 найменування.

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження організації обліку і контролю на надання послуг ми дійшли наступних висновків.

1. За результатами узагальнення сучасних підходів до трактування сутності поняття «витрати», уточнено й надано власне бачення даної дефініції. У запропонованому визначенні «витрати» зосереджено увагу на тому, що сукупність використаних у виробничому процесі матеріальних, трудових, техніко-технологічних, інформаційних та фінансових ресурсів направлена на створення конкурентоспроможної продукції, виконання робіт або надання послуг, групуються ресурси згідно з економічним змістом та за економічними елементами.

2. З метою встановлення об'єктів класифікації витрат, необхідно врахувати, що результат управління витратами залежить від інтересів осіб, зайнятих в господарській діяльності. При цьому потребують оптимального поєднання правові можливості осіб, що приймають управлінські рішення, їх відповідальність за величину витрат з інтересами осіб, зайнятих в господарській діяльності. Враховуючи зазначене, основні об'єкти можна поділити на дві групи: права і відповідальність осіб, зайнятих в господарських процесах, що безпосередньо відповідають за величину витрат; та види витрат у відповідному групуванні.

3. Дослідження проводились на матеріалах Кам'янець-Подільського комунального підприємства «Побуткомбудсервіс», яке відноситься до суб'єктів малого підприємництва. Досліджуване підприємство веде облік у відповідності до чинного законодавства, порядок ведення якого затверджений наказом про Облікову політику. Аналіз фінансового стану підприємства показав його задовільний рівень. На протязі усього досліджуваного періоду підприємство залишалось прибутковим, з поступовим його зменшенням.

4. За вимогами П(С)БО 16 виробничу собівартість з надання послуг обчислюють за тими ж правилами, що й собівартість продукції; якщо витрати

не збирати на рахунку 23, визначити виробничу собівартість послуг буде просто неможливо; фактичну виробничу собівартість послуг безпосередньо списують до складу собівартості реалізації: Дт 903 — Кт 23; доволі часто собівартість послуг визначають методом простого підрахунку витрат.

5. Облік виробничих витрат і калькулювання собівартості реалізованих послуг на підприємстві ведуть позамовним методом. Проте в процесі надання послуг виникає необхідність здійснення ефективного контролю за рівнем виробничих витрат. Важливим засобом контролю за процесом формування витрат виробництва є нормативний метод, основою якого є облік витрат згідно з чинними нормами та облік відхилень від встановлених норм, а також облік зміни норм. Тому нами запропоновано, позамовний метод обліку витрат для забезпечення дієвості контролю за процесом формування витрат необхідно використовувати разом із нормативним методом.

6. Одним з напрямків удосконалення обліку витрат на надання послуг є упорядкування первинної документації та скорочення обсягу інформації, що відображується у первинних документах. Тому нами запропоновано виключення із первинних документів умовнопостійної інформації, що включаються до постійних реквізитів, що дасть можливість уникнути повторення та дублювання показників.

7. З метою покращення організації документообороту запропоновано встановлення найбільш короткого шляху проходження документів від місця їх складання до місця обробки; визначення мінімального часу для оформлення, обробки і реєстрації документу; неухильне дотримання встановлених правил всіма обліковцями. Самим ефективним способом вирішення цієї задачі є автоматизація облікового процесу. Серед існуючих на ринку програмних продуктів нами рекомендована: «KBS. Бухгалтерія комунального підприємства».

8. Для досягнення оптимального рівня ефективності внутрішній контроль за витратами на надання послуг варто здійснювати за запропонованою моделлю контролю, яка має включати в себе планування (у

процесі якого має бути обраний найбільш оптимальний перелік контрольних процедур, об'єктів (видів витрат) і джерел інформації), обґрунтування параметрів моделі контролю, а також організацію та методику контролю (що залежать від двох попередніх складових).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андросенко О.О. Економічна сутність витрат виробництва та їх роль у системі управління діяльністю промислових підприємств. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2016. Вип. 15, С. 122-126.
2. Андрющенко Н.С. Суть і значення витрат: історичний аспект. *Економічна теорія та історія економічної думки*. 2007. Вип. 5. С. 3-7.
3. Андрющенко І.Є., Палько А.В. Управління витратами за видами діяльності підприємства. *Ефективна економіка*. 2014. Вип. 11. URL.: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3536> (дата звернення: 08.10.2021).
4. Білоусько В.С. Теорія бухгалтерського обліку: навч. посіб. Київ, 2007. 423с.
5. Білуха М.Т. Аудиторська перевірка стану обліку. Курс аудиту: підручник. Київ, 1999. 502 с.
6. Білюк О.В. Поняття витрат та їх класифікація. *Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»*: Зб. наук. праць. 2021. Вип. 75. С. 34-36.
7. Бірюкова О. Облік реалізації готової продукції. *Бухгалтерія в сільському господарстві*. 2004. Вип. 19. С. 6-7.
8. Бондарчук М.К., Воляник Г.М., Курило О.Б. Структурування витрат підприємства, як невід'ємна складова при розробленні його виробничої програми. *Економіка: реалії часу*. 2015. Вип. 1. С.73-77.
9. Бутинець Ф.Ф. Аудит: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладі. Житомир, 2002. 672 с.
10. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік в Україні. Міфологія: [монографія]. Житомир, 2003. 524 с.
11. Бутинець Ф.Ф. Процес підготовки організації та проведення аудиту. Аудит: підручник. Житомир, 2002. 672 с.

12. Бутинець Ф.Ф. Інформаційні системи бухгалтерського обліку: підручник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності «Облік і аудит». Житомир, 2002. 544 с.
13. Верига Ю.А. Еккаунтинг ефективності вкладення капіталу в торговельну сферу. Ч. 1. Теоретичні аспекти системи еккаунтингу: Монографія. Полтава, 2002. 355 с.
14. Войналович О.П. Організація бухгалтерського обліку: теоретико-методичні засади. Київ, 2006. 189 с.
15. Гамова О.В., Головань В.А. Проведення аудиту витрат на виробництво: теоретичні аспекти. *Економічний вісник Донбасу*. 2014. Вип. 1(35). С. 126-130.
16. Горкавий В.К., Літвінова К.О. Обліково-аналітичні аспекти управління собівартістю продукції. *Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки*. 2016. Вип. 1. С. 79-93.
17. Горшар В. 1С: Випуск готової продукції і калькуляція її собівартості. *Бухгалтерія*. 2003. Вип. 39. С. 68-73.
18. Горшар В. 1С: Облік витрат на вихід продукції. *Бухгалтерія*. 2003. Вип. 35. С. 66-71.
19. Гращенко І.С. Особливості управління витратами на підприємствах сфери послуг. *Наукові праці Національного університету харчових технологій*. 2011. Вип. 39. С. 21-25.
20. Давидов Г.М. Аудит: навчальний посібник Київ, 2001. 363 с.
21. Дорош Н. Документальне оформлення аудиторської перевірки. *Вісник податкової служби України*. 2000. Вип. 5. С. 50-55
22. Ємець О.І. Удосконалення бухгалтерського обліку, аналізу накладних витрат на виробництво продукції. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Економіка*. 2014. Вип. 10, С. 241-247.
23. Жовнірова М.В. Удосконалення системи управління витратами на підприємствах. *Фінанси України*. 2006. Вип. 4. С.47.
24. Задорожний З.В., Ковальчук Є.К. Облік у сфері послуг (у схемах і

таблицях): навч. посіб. Тернопіль, 2015. 156 с.

25. Іванечко Н.Р. Становлення ринку послуг дозвілля в Україні: аналіз категорійного апарата. URL.: http://www.nbu.gov.ua/ejournals/PSPE/2011_1/Ivanechko_111.htm (дата звернення 08.10.2021).

26. Івахненко С.В. Інформаційні технології аудиту та внутрішньогосподарського контролю в контексті світової інтеграції. Житомир, 2010. 432 с.

27. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту: навч. посіб. Київ, 2003. 349 с.

28. Ільків Л.А. Класифікація витрат виробництва як необхідна передумова об'єктивного обліку і дієвого контролю . *Облік і фінанси АПК*. 2007. Вип. 1-2. С. 105-108

29. Книшек О.О. Внутрішній аудит в системі внутрішнього контролю. *Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського*. 2012. Вип. 3(55). С. 352-359.

30. Кодимська Т.Ю. Шляхи покращення обліку та розподілу загальновиробничих витрат на підприємствах. *Економіка: реалії часу*. 2013. Вип. 1. С.196-200.

31. Колісник, Г.М. Сутність системи стратегічного управління витратами підприємницьких структур в умовах конкуренції. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Вип. 23. С.227-239.

32. Кондраков Н.П. Бухгалтерский (финансовый, управленческий) учет. Москва, 2006. 448 с.

33. Контролінг. Навч. посібник. Київ, 2008. 264 с.

34. Котлер Ф. Маркетинг менеджмент. Санкт-Петербург, 1998. 896 с.

35. Кузнецова С.А. Облік та контроль доходів і витрат з урахуванням специфіки підприємств. *Ефективна економіка*. 2014. Вип. 9.. URL.: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3311> (дата звернення 08.10.2021)

36. Крушельницька О.В. Удосконалення системи управління витратами на підприємствах. *Вісник ЖДТУ*. 2010. Вип. 1, С.125-129.

37. Кузьмінський А.М. Організація бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: підручник. Київ, 1993. 223 с.
38. Литвин Ю.Я. Організація бухгалтерського обліку, контролю і аналізу в сільському господарстві: підручник. Тернопіль, 1998. 376 с.
39. Литвин Ю.Я. Организация бухгалтерского учета в сельском хозяйстве. Київ, 1977. 176 с.
40. Марченко В.М., Савонік Л.М. Наукові підходи до управління витратами підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2014. Вип. 4. С. 70-74.
41. Миронова Ю., Кравчук О. Облік виробничих і матеріальних витрат. *Дебет- Кредит*. 2007. Вип. 16. С. 34-35.
42. Моргулець О.Б. Менеджмент у сфері послуг: навч. посіб. Київ, 2012. 384 с.
43. Нападівська Л.В. Внутрішньогосподарський контроль в ринковій економіці. Дніпропетровськ, 2000. 224 с.
44. Осовська Г.В. Економічний словник. Київ, 2007. 358 с.
45. Палка І.М. Особливості управління витратами на підприємствах: вітчизняний та закордонний досвід. *Економічний простір*. 2012. Вип. 67, С. 264-269.
46. Петренко Я.В. Вдосконалення методології бухгалтерського обліку і розподілу загальновиробничих витрат. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. Вип. 7. С. 54-57.
47. Пантелєєв В.П. Внутрішньогосподарський контроль: методологія та організація : монографія. Київ, 2008. 491 с.
48. Пастернак Я.П. Особливості організації обліку витрат діяльності на підприємствах сфери послуг. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 4. С. 1017-1021.
49. План рахунків бухгалтерського обліку активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України №291 від 30.11.1999, поточна редакція від 09.12.2011. URL.:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text> (дата звернення 08.10.2021)

50. Податковий кодекс України: Верховна рада України № 2755-VI від 02.10.2010, поточна редакція від 21.11.2021. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2755-17#Text> (дата звернення 22.11.2021)

51. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України №246 від 20.10.1999, поточна редакція від 30.11.2020. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення 08.10.2021)

52. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: Наказ Міністерства фінансів України №290 від 29.11.1999, поточна редакція від 30.11.2020. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення 08.10.2021)

53. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку П(С)БО 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України №318 від 31.12.1999, поточна редакція від 30.11.2020. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення 08.10.2021)

54. Приходько А.В. Внутрішній аудит системи реалізації продукції. *Науковий вісник НАУ*. Вип. 44. 2001. С. 201-205.

55. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV від 16.07.1999, поточна редакція від 01.07.2021. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 08.10.2021)

56. Про захист прав споживачів: Закон України № 1023-XII від 12.5.1991, поточна редакція від 01.08.2021. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text> (дата звернення 08.10.2021)

57. Прокопович Л.Б., Каткова Н.В. Управління загальнопромисловими витратами в умовах використання системи центрів відповідальності. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 46. С. 55-61.

58. Пушкар М.С. Облікова політика і звітність. Тернопіль, 2003. 141 с.

59. Пушкар М.С. Бухгалтерський облік: Основи методології та організації. Тернопіль, 1997. 265 с.

60. Рахман З., Шеремет А.Д. Бухгалтерский учет в рыночной экономике. Москва, 1996. 244 с.
61. Розіт Т.В., Мухортова К.С. Калькулювання собівартості як основа ефективного функціонування підприємства. *Соціальна економіка*. 2018. Вип. 56. С.197-206.
62. Соколов Я.В. Очерки по истории бухгалтерского учета. Москва, 1991. 400 с.
63. Сопко В.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: навч. посіб. КНЕУ. Київ, 2006. 526 с.
64. Сопко В.В. Організація і методика проведення аудиту. Київ, 2001. 616 с.
65. Сопко В.В. Організація і методика проведення аудиту: навчально-практичний посібник. Київ, 2004. 624 с.
66. Сук Л.К. Склад і класифікація витрат на підприємствах. *Бухгалтерія в сільському господарстві*. 2007. Вип. 20. С. 46-49.
67. Сук П.Л. Облік витрат за їх видами. *Науковий вісник НАУ*. 2001. Вип. 43. С. 57-59
68. Сушкевич А.Н. Організація бухгалтерського обліку в суб'єктах господарювання. Київ, 2004. 252 с.
69. Футоранська Ю.М. Окремі аспекти державного регулювання у сфері внутрішнього фінансового контролю в Україні. *Фінансовий контроль*. 2009. Вип. 2(31). С. 20-24.
70. Хорунжак Н.М. Модель системи внутрішнього контролю витрат бюджетних установ на надання послуг. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип 9-1. ч3. С. 213-217.
71. Цал-Цалко Ю.С. Витрати підприємства: Навч. Посібник. Київ, 2002. 656 с.
72. Юрченко К. Методи обліку витрат на виробництво продукції. *Вісник податкової служби України*. 2002. Вип. 37. С. 32-38.